Overweging
Lezingen: Psalm 132 vrij (H. Oosterhuis) en Matteus 25; 1 - 13

Laatst overkwam het me weer. Ik was al ruim 10 kilometer onderweg op de fiets toen ik er achter kwam dat ik mijn telefoon vergeten was. En dus ook geen geld of pasjes bij me had. Even overwoog ik om te keren. Want stel dat ik pech zou krijgen, wie zou ik dan moeten bellen? En ik had niet eens geld voor de trein. Toch ben ik verder gegaan, want – zo sprak ik mezelf bijna streng toe – als ik pech krijg, is er altijd wel iemand die me dan gaat helpen. En zo hoort het natuurlijk ook te zijn.

Van daaruit gezien is het evangelie van vandaag, waarin Jezus het verhaal van de tien meisjes vertelt een raar verhaal.
Zo op het eerste gehoor niet te snappen, Waarom helpen die meisjes elkaar niet? Waarom is het zo erg dat die zogenaamde dwaze meisjes hun olie zijn vergeten? Iedereen vergeet toch wel eens wat? Ik in ieder geval wel en het lijkt met het ouder worden alleen maar erger te worden. Misschien herkent u dat wel. Waarom wordt dat vergeten hier zo zwaar gestraft?

Zeker van iemand als Jezus zou je wat anders verwachten. Bij hem gaat het immers altijd over je naaste helpen en samen delen. En dan begint zijn verhaal ook nog eens met de woorden: ‘Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn’. Het gaat dus over de wereld zoals God die voor ogen heeft; de wereld zoals hij zou moeten zijn. De ideale wereld. Juist daar zouden we toch moeten delen.

Of is dit ook weer zo'n verhaal waarin er eigenlijk niet staat wat er staat. Zo'n verhaal waarin je diep moet duiken, zwaar moet ploegen om het te kunnen verstaan. Ik denk dat het dat is, ja.
Natuurlijk is het verhaal ook een gewoon verhaal. Het is een verhaal uit het leven van toen gegrepen. Zo begonnen de bruiloften toen in de cultuur van het oosten. De bruidsmeisjes stond het bruidspaar op te wachten. Op het moment dat de bruidegom de bruid naar zijn ouderlijk huis bracht zouden zij de fakkeldans, hun dans met de lampen, opvoeren. Dan zou het echt feest beginnen. Maar je wist nooit hoe laat dat was. Dat hing af van de onderhandelingen over de bruidsschat. Dus je moest wel wakker blijven, goed passen op je olie: immers elk moment kon het gebeuren.
Een gewoon verhaal dus, maar tegelijk een verhaal vol lagen en betekenissen. Want het gaat niet over een zomaar bruiloft. Als het in de bijbel over een

bruiloft gaat, gaat het altijd (ook) over de bruiloft tussen God en zijn volk. Hoe zij een verbond aan gaan. Hoe zij elkaar trouw beloven en die trouw ook waarmaken. Want pas dan kan het Koninkrijk der Hemelen waar worden. Als de mens trouw is aan God. Pas dan is alle kwaad verleden tijd en zijn alle verschrikkingen verdwenen. Stel je voor: Geen oorlogen, geen mensen op de vlucht, geen armen, geen mensen – kinderen – die veel te jong overlijden. Overal vrede. Dat is de bruiloft waar het hier over gaat. Dat is de bruiloft waarop de meisjes wachten.

En ook die meisjes zijn niet zomaar meisjes. Het zijn er tien.
Tien is het getal van de volkomenheid. Tien wil zeggen dat het genoeg is voor Gods nieuwe wereld. Er zijn immers tien geboden; als die worden gedaan dan is Gods toekomst daar. Als er tien rechtvaardigen zijn, vroeg Abraham ooit aan God, zult U dan Sodom en Gomorra sparen. Ja, sprak God, als er tien zijn zal ik het sparen. Daarom zijn er in het jodendom ook altijd tien gelovigen nodig om samen te kunnen komen. Als je met zijn negenen ben dan heb je niets te vieren. Tien is genoeg. Minder is te weinig.

En precies daar draait het allemaal om. Er zijn er geen tien. het is niet genoeg. Er zijn er maar vijf die zo wijs zijn, zo goochem, dat ze olie genoeg bij zich hebben.

Olie: weer zo'n woord dat om uitleg vraagt. Want het is heel wat anders dan zomaar een telefoon die je vergeten bent. Olie is het meest wezenlijke dat nodig is om Gods licht te laten schijnen. Olie is alles wat je nodig hebt om de vlam brandende te houden. De vlam van het verlangen naar die nieuwe wereld. De vlam van hoop.
En juist dat is niet vanzelfsprekend in onze wereld. Die vlam van hoop lijkt soms maar een klein pitje te worden. Er komt zoveel op ons af dat het gevaar dreigt dat we onverschillig worden, of zelfs cynisch. Ik herken het ook bij mezelf. Je kunt niet bij elk beeld van weer een aanslag, weer een bombardement in tranen zijn. Je kunt niet bij elke boodschap over het verdere veranderende klimaat in paniek schieten. Soms denk je alleen maar: Ja hoor, toe maar, dit kan er ook nog wel bij. En soms zelfs: Het zal mijn tijd wel duren. En soms ben ik zelfs bang dat we het niet gaan redden als mensheid, en wil ik alleen maar mijn kop in het zand steken. Geen alarmerende artikelen lezen, geen verschrikkelijke beelden, maar alleen een beetje handwerken en een geruststellend boek.

Maar, Elie Wiesel zei het al: Het tegenovergestelde van liefde is niet haat, maar onverschilligheid. Het tegenovergesteld van leven is niet dood, maar onverschilligheid. En dat is wat ik ook niet wil. Voor mezelf niet, maar vooral niet voor de generaties na ons. En daarom is die olie zo wezenlijk. Om te blijven geloven en hopen dat het kan.

En waarom vertelt Mattheus ons dit nu allemaal? Waarom vertelt Hij van een bruiloft die geen bruiloft worden kan omdat er vijf te weinig olie bij zich hebben; omdat er vijf zijn die niet meer verlangen en hopen, en het vuur zijn kwijt geraakt? Misschien omdat dat het grote probleem was van zijn gemeente. Het waren allemaal vast en zeker goede mensen, maar ze legden zich misschien te veel neer bij alles wat niet goed was. Ze hadden wellicht de puf niet meer om – zoals in de eerste lezing klonk, en zoals wij allemaal waarschijnlijk af en toe – onrustig te zijn. Ze legden zich neer bij deze onvolmaakte, oneerlijke wereld. En daarom kon dat Koninkrijk van God maar niet doorbreken. Het is het probleem van alle tijden. Er zijn er te weinig.
Ik moest daarbij denken aan de woorden van Martin Luther King. Hij schreef ooit:
Voor het slagen van het kwaad is niets anders nodig
dan dat goede mensen niets doen.
Als goede mensen niets anders
doen dan voor hun gezinsleden zorgen,
hun sport beoefenen,
televisie kijken,
kunnen kwadere krachten ongestoord
hun onzalige praktijken uitvoeren.
De kwade krachten worden dan niet gehinderd
door de zogenaamde zwijgende meerderheid.

Maar ik merk dat ik ook een beetje moe wordt van deze woorden. En ook van psalm 132. Mag ik dan nooit eens gewoon maar rustig? Moet het dan altijd maar meer? En we doen allemaal al zoveel, ieder op zijn eigen manier, naar zijn eigen vermogen.

Maar ik denk dat Mattheus die verhaal niet vertelt om de mensen toen en de mensen nu op te roepen om nog meer te doen dan ze kunnen. Ik denk dat hij het vertelt om ons op te roepen ons niet neer te leggen bij hoe het is. Ons niet neer te leggen bij ‘het is nu eenmaal zo, niks aan te doen, er zal wel altijd

oorlog, armoede, ongelijkheid zijn.’ Hij roept ons op te blijven verlangen en dromen. En waar we dat doen, komen de daden vanzelf wel.
En we moeten vooral goed kijken, naar het goede dat al gebeurt. Naar al die kleine en grote daden van zoveel mensen, ook van onszelf, die samen toewerken naar dit ene:
een plek waar de doden leven
de plaats waar recht wordt gedaan
aan de verworpenen der aarde.
Dat het waar mag worden.
Amen.